

Go bothata ebile go boima

Setswana

**Tihokomela Bolwetse
jwa Sehuba**

Mmapadi Mamejja

Go bothata ebile go boima

E kwadilwe ke Mmapadi Mametja
Botaki ka Moses Dhladhla

Thanolo ka Motlhabane Modise

Go thata e bile go boima mo malatsing a.
Ka ntlha ya mogare yo, o tletseng lefatsheng
lotlhe ka bophara.

Ke Mosadi gareng ga basadi,
Ke Mosadi gareng ga basadi,
Ke mosadi gareng ga basadi,
Rotlhe re bua jalo.

Re tlhola re rwele dibipa melomo le dinko tseo di farologaneng. Dibipi tse di re sireletsa kgatlhanong le tshwaetsego le go tsenwa ke mogare ono mo mebeleng ya rona.

Dibipa melomo le dinko di farologana ka mebala. Batho ba rata tse khibidu, tse tshetlha le tse ntsho. Le fa re kopana, ga re kgone go lemoga bangwe ka rona, ka ntlha ya sebipa molomo se se fitlhang difatlhego tsa rona.

Mme wa me o ngongoregela gore go thata mo go ena go bua, fa a rwele sebipa molomo.

Tse ke dinako tse di thata e le ruri!

Ka lamatlhatso, fa retswa kwa lebenkeleng le mme wa me. Re ne ra kopana le moagisane wa rona, o ne a itumeletse go bona mme wa me. Mme a leka go mo tshwara. Mme, o ne a boela kwa morago, e ne e kete o bone noga. Moagisane o ne a tlhabelwe ke ditlhong, a lebetse gore, ka ntlha ya mogare yo, go tshwanetse ga nna le sekgala magareng. Tse ke dinako tse di thata.

Moo o sa tshwanelang go kgoma ope. A kopa mme wa me go moitshwarela.

Tse ke dinako tse dithata ebile di le boima, ga re kgone le go kgomana. Mme wa me o ne a ikutlwa a tshwenyegile, Fela, a kabo a sa letlelela moagisane wa gagwe go mo kgoma. Tumelo ya mme wa me ke gore, o ka tshwaetsega ka mogare go tswa go mongwe le mongwe, e ka nna mo tsaleng, mme wa gago, moagisane le fa e ka nna modiri ka wena.

Seo se utlwisang mme wa me botlhoko thata, ke gore ena moagisane yo re kopaneng le ena kwa lebenkeleng, Kgaityadiagwe o ne a tlhokafala morago ga tiragalo eo. Mme wa me ga a kgona go ya phitlhong kgotsa go etela moagisane go utlwa gore go diragetse eng. Masong go letleletswe fela batho ba le masomeamatlhano fela, se se raya gore go tla kgona fela ba losika le le gaufi gotla phitlhong. Mokwadi o tshwenyega ka botshelo morago ga mogare yo. A re tla tlhola re nna le ditsala le baagisane, a re tla tlhola re tshwenyegela ba bangwe? Eno ke nako e e thata e bile e e boima.

Go ne ga utlwala gore moagisane mo bekeng eo ya lesa, o dirile thata, a ba a tsena ke phefo. E ne e le nako ya mariga, ka jalo o ne a simolola go gotlholala, fa a le kwa lesong. Mababarabare a ne a tletse gore o na le mogare; o ne a tshogile mme a sweetsa gore, o tla nna ka mo ntlong sebaka sa malatsi a le lesomelebone.

Batho ba mo motseng ba ne ba sa letlelele, bana ba gagwe go tswa ka mo ntlong. Re ne re sa kgone go isetsa moagisane wa rona dijo kgotsa metsi kwa ga gagwe, ka gonne re tshaba go ka tshwaetsega. Nnete ke gore tse ke dinako tse dithata e bile go boima.

Batho mo motseng le bona ba ne ba tshaba le go ka feta fa thoko ga ntlo ya moagisane wa rona. Bana ba ne ba bolelelwa ke batsadi ba bona, gore ba seka ba tshamekela fa thoko ga ntlo ya moagisane wa rona.

Mogokgo o ne a amogela lekwalo leo le senang mokwadi, mme le tlhalosa gore, fa a ka letlelela bana ba moagisane go boela kwa sekolong, ba tlile go ntsha bana ba bona mo sekolong sa gagwe, mme ba ba isa kwa go se sengwe.

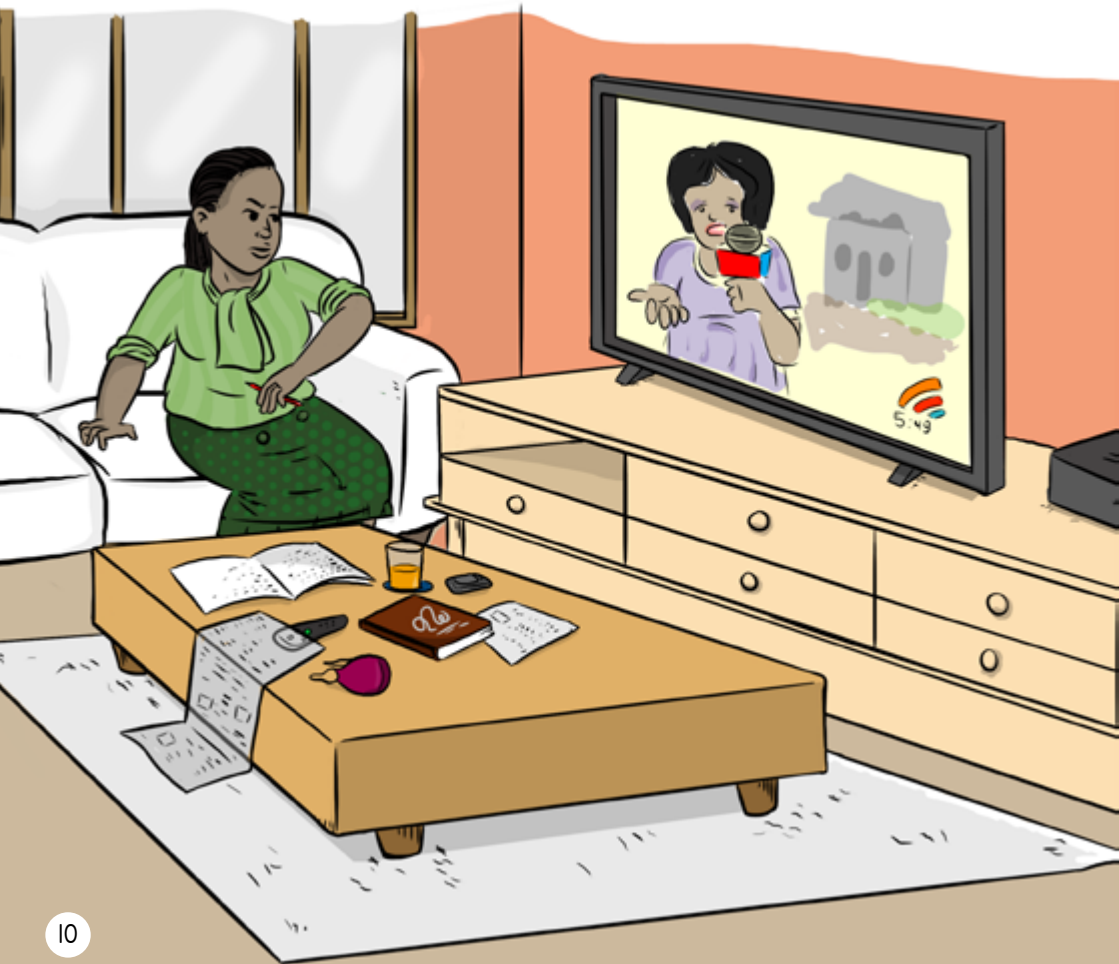
Mogokgo o ne a tshwanelwa ke go laletsa badirediloago, go tla go bua le barutabana, batsadi le barutwana, go ba bolelela gore ke goreng re sa tshwanela go tlhopolola bao ba tshwaetsegileng. Batho bao ba tshwaetsegileng, ba tlhoka tshegetso le lorato.

Mogokgo a tlhalosetsa barutwana gore, kantlha ya setlha sa mariga batho ba tlile go gotlholo le fa gontse jalo, batho ba ba tshwaetsegileng ka mogare yo, ba tlhoka tshegetso le lorato lwa rona, gore ba kgone go lwantsha le go fenywa bolwetse jo. O ne a ba botsisa gore a bana le bonnete ba gore ga ba a tshwaetsega ke mogare le gore ke bomang mo go bona bao ba dirileng diteko? Jaaka ba ne ba tsamaya go tswa kwa sekolong, mongwe le mongwe o ne a didimetse. Tse ke dinako tse dithata e bile di le boima.

Morago ga malatsi a le lesomelebone moagisane wa rona le ba lelapa la gagwe, ba ya go dira diteko tsa COVID. Ba ne ba bolelelwa ke badiri ba kalafi gore, ga ba na motlhala ope wa mogare, fa e le gore ba ne ba gotlholo e ne e le gore ke mariga. Morago ga gore batho ba utlwe ditshwaelo tseo, ba ne ba tlhabiwa ke ditlhong mme ba batla go ikopela maitshwarelo, fela moagisane a tle a dire motlae ka yona, are “ke ne kele mo malatsing a boikhutso, kwa ntlheng ya lewatile.” bana ba gagwe ba ne ba itepatepantse le lenaneo thuto gonne mmaabone o ne a ba ruta kwa gae.

Ka nako ya go itlhopolala moagisane wa rona, le ba losika lwa gagwe, o ne a dira ditlhotlhomiso ka go ithutela gae. Ka letsatsi lengwe o ne a kgobokanya batsadi, a ba tlhalosetsa gore o batla go katisa batsadi mo Motseng, ka gore ba ka ruta bana ba bona jang kwa gae.

Batsadi ba ne ba itumelela matsapa a.
Moagisane wa rona (*Mosadi yo o neng a
itlhaotse*) o ne a laletsa Morutabana yo o
tlogetseng tiro go tla go mo thusa.

Ba ne ba katisa batsadi ba le lesomelebotlhano
ka letsatsi ka ntlha ya molawana wa sekgala
magareng.

Lefa e le gore setlhopa sengwe sa batsadi se ne
se santse se tshaba moagisane wa me kantlha
ya mogare.

Seo se ne sa mo utlwisa botlhoko fela kantlha ya
ponelopele, ga aka a emisa go fatlhosa batho
bao ba neng ba batla go mo reetsa. Batsadi ba
ne ba itumeletse go fatlhosiwa gonne ba ne ba
tlile go kgona go ruta bana ba bona kwa gae.
Tse ke dinako tse dithata e bile di le boima.

Ka ntlha ya melawana ya sekgala magareng, go ne go le boima gore batsadi ba katisetswe kwa ga moagisane. Batsadi ba ne ba sweetsa ka go ya go buisana le motsamaisi wa seteišhene sa seyalemoya sa morafe, go naya moagisane wa rona sebaka, go ruta batsadi tsela ya go ruta bana ba bona kwa gae. Motsamaisi o ne a sweetsa ka go naya moagisane sebaka ka labotlhano, ka ura ya bobedi mo tshokologong. Leina la lenaneo e ne ele "Go thata e bile Go Boima."

Moagisane wa rona o ne a simolola lenaneo, ka go tlhalosa gore o ne a le kae le gore ke eng seo se morotloeditseng gore a simolole ka tlhotlhomiso e ya sekolo sa kwa gae.

Lenaneo la moagisane wa rona jaanong le tumile. O ne a newa sebaka se sengwe gape mo maitsiboeng ka ura ya borataro, o ne a feleletsa a bone tiro ya leruri kwa seteišheneng sa seyalemowa. Leina la gagwe le lentšhwa ke “Mme Go thata e bile go boima”, ga a sa tlhole a bidiwa mosadi wa mogare. Dilo di fetogile moagisane wa rona ke mogaka.

Ngwana wa moagisane wa rona le ene, a ruta barutwana ba mophato wa lesomepedi mo tshokologong. Setlhopha se, se ne se ithuta serutwa sa Bonetetsi. O ne a ithaopile go bathusa ka dikarolo tse dithata mo tshokologong; Morafe o ne o mmitisa “Monna yo o botlhale.”

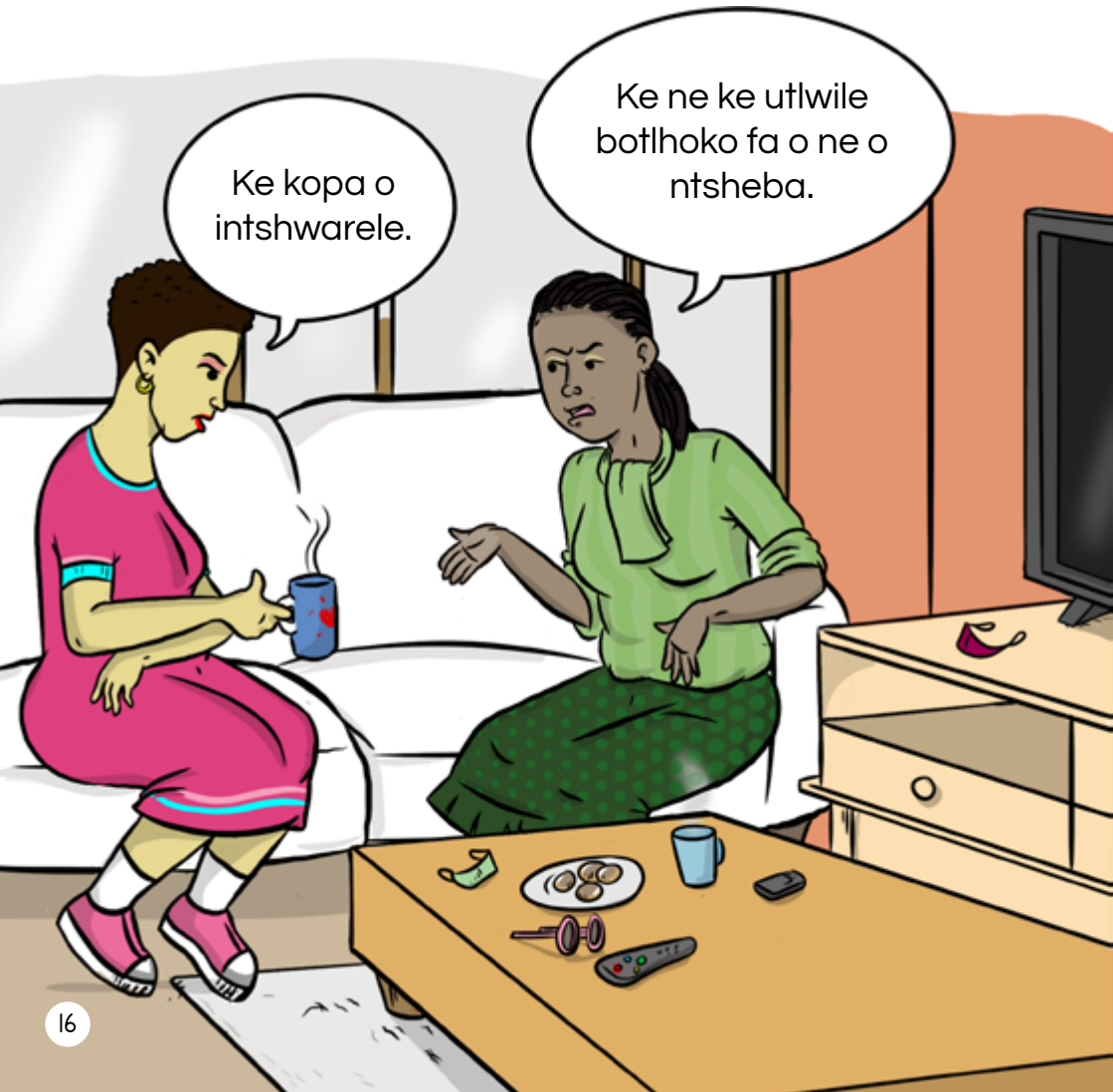

Go thata e bile go boima. O ne ka gale a ba bolelele gore phitlhelelo e ya gagwe ya gonna botlhale ke ka ntlha ya gore mmaagwe ka nako eo ba neng ba itlhaotse, o ne a tswelela ka go baruta le go ba rotloetsa gore ba dire ditlhotlhomiso, ka go ithutela kwa gae le ka dirutwa tsa bonetetsi le tse dingwe.

Morwa wa moagisane wa rona o ne a bolelela setlhophapha se gore thuto eo a e ithutileng ka nako ya itlhaolo, e ne e le gore fa go nna thata, o tshwanetse go baya mogopolo wa gago mo ponelopeleng; tlogela go bua ka dilo tse di go utlwisang botlhoko gonne di ka kgoreletsa boitumelo jwa gago. Fa o utlwa dikakanyo tseo tse di go busetsang morago, leka go opela pina e o e ratang e tla dira gore dilo tseo di go gatelelang maikutla di tsamaye.

Moagisane wa rona o ne a mpolelela gore o nkwatetse, gone ga ke aka ka buelela losika lwa gagwe, fa batho ba ne ba seba ka bona. Morago, ga malatsi a le lesomelebhone fa ba sena go letlelelwa go kopana le batho. O ne a sa nagana gore a ka bua le nna gape.

A re o utlwile botlhoko gonne ke ne ka raya batho ka re, ke ganne go modumedisa, fa re ne re kopane kwa lebenkeleng, ka gonne o ne a tlile go ntshwaetsa ka mogare. O ne a tswelela ka gore, ke ne ke iteboga gore ke be ke sa mokgoma gonne ke ne ke dumela gore o na le mogare.

Moagisane Ke ne gape ke utlwile botlhoko le nna kantlha ya gore morago ga malatsi a le lesomelebone, ke ne ke santse ke tshaba go mo etela, ke ne ke sa batle le go ka nna lefelo le le lengwe le ena.

O bua nnete re gotse mmogo jaaka dikgaitsadi ke ka moo go neng go le thata gore a intshwarele go fitlhelela bana ba gagwe letsatsi lengwe ba mo kopa gore a ntatelele gore retle go rarabolola mathata a rona, mme re tswelile go tshela jaaka bokgaitsadi gape.

O ne a dira jaaka mosimane wa gagwe a mo kopile gore a dire, mme ke ne ka mo kopa gore a intshwarele.

Moagisane wa me le ngwana wa gagwe, ba ne ba sa itsege mo motseng. Maaka ao a neng a tlatsa tladitswe ka bona le go itlhaola mo bathong, a ne a sa siama fela moagisane wa me o ne a dirisa nako eo go ithuta mmogo le ngwana wa gagwe. Gompieno ke bagaka, mongwe le mongwe o bua bontle ka bona.

Morago ga go utlwa seo moagisanyi wa rona a neng a se dira kwa seteišheneng sa seyalemowa sa selegae. Puso e ne ya mo neela ketleeletso go simolola Setheo se se ikemetseng, moo a ka rutang batho ka ga mogare le gore o ka tshela jang le batho bao ba tshwaetsegileng.

Lenaneo la moagisanyi wa rona le itsagale lefatshe ka bophara. E bile o ne a ikgapela sekgele sa mosadi wa ngwaga. O ne a re bolelela gore o batla go dirisa madi ao a ikgapetseng o na, go aga tikatikwe ya metshameko, foo bana ba mo motseng batla kgonang go tshameka kgwele ya dinao le metshameko e mengwe kwa teng. O akanya gape go ka laletsa batshameki ba maemogodimo, go tla go rotloetsa bana bao ba batlang go tsweletsa dithuto tsa bona tsa kgwele ya dinao.

Moagisanyi wa rona o ne a kopa setsha go tswa kwa bogosing jwa selegae. Kgosi ya rona ya selegae e ne e makaditswe thata, ke boikobo jwa moagisanyi wa rona. Ka kakanyo ya go tsweletsa batho bao ba neng ba mo sotla, fa a ne ale mo kutlobothokong, e ne ya gakgamatsa kgosi. Morago ga gore a utlwe mabarabare a gore moagisanyi le ngwana wa gagwe, ba ne ba tshwaetsegile, O ne a laela batlhokomedi

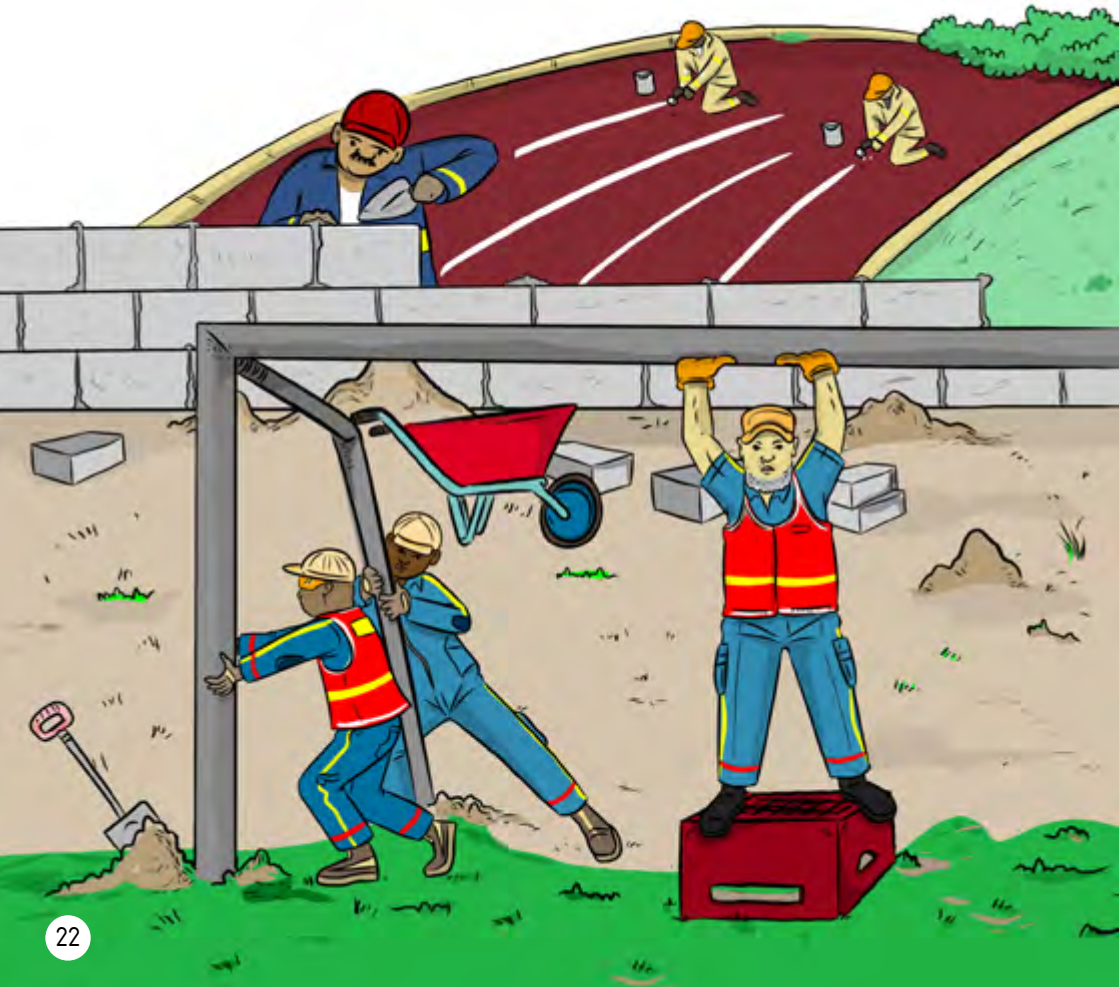
ba gagwe go ba leleka mo motseng pele ba ka tshwaetsa batho ba bangwe.

Mogatsa kgosi o ne a mokopa gore a ba tlogele gonne mogare yo, o tshwana fela le mokgotlhwane mme balelapa ba tla fola. Jaanong ene motho yoo a neng a sa motshwara sentle o bua le ene ka tlotlo.

Kgosi ya selegae ya kopa moagisane le balelapa la gagwe maitshwarela. O ne a neela moagisane wa rona ditsha di le pedi tse dilolea. Moagisane wa rona o ne a tletse boitumelo, fela seo se neng sa gakgamatsa ke gore, morago ga gore tumellano e konosetswe, mo boemong jwa go leboga kgosi, o ne a leboga mosadi wa kgosi. Mongwe le mongwe o ne a ipotsa gore a moagisanyi o ne a utlwa gore mosadi wa kgosi ke ena, a neng a kopa kgosi gore e baitshwarele fa kgosi e ne e batla go ba leleka ka dikgoka mo Motseng, pele ba ka tshwaetsa batho ba bangwe. E sa ntse e le tlhamane.

Projeke e ne ya simolola, batho ba iponna tiro, ditirwana di farologane go ya ka bokgoni jwa badiri. Ba bangwe ba aga dipale tsa gonosa, ba bangwe ba rulaganya metlhala ya batabogi, fa bangwe ba aga lobota go dikologa lebala.

Projeke e ne e simologile, Batho ba itumetse gonne ba a dira, fa kgwedi e fela batsadi ba kgona go rekela bana dimonamone le dijo. Go dubegile batho ba iponela dituelo, go tletse boitumelo bo bogolo mo motseng. Ditebogo go moagisanyi wa rona le pelo ya gagwe e e ntle.

Jaaka projeke e tswelela, kamotshana e nngwe e tla newa morwa wa moagisane wa rona, o tla be a ruta bana bokgoni ba go buisa, se se tla dirwa ka lamatlhatso le latshipi. O ne gape a batla gore motse wa gaabo o tlhame ditlhopa tsa go buisa. O setse a tlhamile se le sengwe ga jaana mme o tshusumetsa barutabana ba gagwe, go simolola go aga ditlhopa tsa bona tsa go buisa. Go a diragala jaanong batho ga ba sa tlhole ba bua ka mogare mme ba bua ka go buisa.

Pulo ya projeke e ne ya nna moletlo yo mogolo. Ba lelapa la bogosi, le dikgosi tse dingwe go tswa kwa metseng e e mabapi, le baagi ba motse ba ne ba laleditswe. Moeng wa rona wa tlotla, moagisane wa rona le ene o ne a tlile moletlong. Dijo di ne di lekane mongwe le mongwe. Kgosi ya selegae e ne ya neelana ka puo, mme o ne a lebisa tebogo eo e e kgethegileng go moagisanyi wa rona.

O ne gape a mo kopa gore a eme ka dinao, gore mongwe le mongwe a bone mosadi yo o dirileng gore letsatsi le, le diragale. Jaanong e ne ya nna nako ya gore kgosigadi e dire kitsiso ka leina la tikatikwe e.

Kgosi ya motse e ne ya neelana ka puo, mme a lebisa tebogo eo e kgethegileng go moagisane. Gape a mo kopa gore a eme ka dinao, gore botlhe ba bone mosadi yo o dirileng gore letsatsi le le diragale. Jaanong e ne ya nna nako ya kgosigadi, go dira kitsiso ka leina la tikatikwe e.

Jaaka kgosigadi a ne a itsisitse gore tikatikwe e, e tla reelwa ka kgosi. Kgosi o ne a motsena moganong mme a gana tshitshinyo e. A kopa boitshwarelo gore a ne a gana go amogela tshitshinyo e, mme a tshwaela ka gore, leina la tikatikwe e, le tshwane le la lenaneo la moagisane la mo seyalemoweng ya selegae e leng "Go thata e bile go boima." Se se tla re gopotsa gore fa go le thata, ebile go le boima, re tshwanetse gore re seke ra lebala ponelopele ya rona, gore re nne bafenyi. Batho ba ne ba phaphata diatla mme e ne ya nna bokhutlo jwa moletlo.

DITEBOGO

Mokwadi

Mmapadi Mamefja

Motaki

Moses Dhladhla

Morulaganyi 1

Pandelani Claudine Rambau

Morulaganyi 2

Isabel Seakamela

Morulaganyi 3

Irene Masemola

Motlhami

PixelPing Design

Mofetodi

Motlhabane Modise

Motlhotlhomisi

Glanice Masilo

ISBN 978-0-638-00792-3

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

